Fimmtudaginn 17. febrúar 1994.

Nr. 134/1991. **Skipafélagið Nes hf.**
(Valgarð Briem hrl.)
gegn
Andra hf.
(Pétur Guðmundsson hrl.)

Farmsamningar. Aukabiðdagagjald.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason, Garðar Gíslason, Guðrún Erlendsdóttir og Hjörtur Torfason og Ingibjörg Benediktsdóttir, settur hæstaréttardómari.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 26. mars 1991. Hann krefst þess, að hinum áfrýjaða dómi verði hrundið og stefnda gert að greiða sér 785.329 krónur með dráttarvöxtum frá 1. október 1988 til greiðsludags svo og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar á hinum áfrýjaða dómi og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Nokkur ný gögn hafa verið lögð fyrir Hæstarétt.

Í ágústmánuði 1988 flutti áfrýjandi fyrir stefnda til Póllands sem næst 992 tonn af lausu fiskimjöli með skipi sínu, m/s Hauki, en burðargeta þess var rúmlega 1300 tonn. Jafnframt þessum farmi voru lestuð 310 tonn af sekkjuðu fiskimjöli á vegum Sambands íslenskra samvinnufélaga. Skipið átti að sigla til hafnar í Szczecin, en vegna verkfalls þar var því síðar beint til Gdansk. Þangað kom skipið að morgni 25. ágúst og lagðist í fyrstu að bryggju, þar sem bíða átti eftir legurými á viðeigandi losunarstað. Fékk skipið annað lægi að kvöldi 31. ágúst og var losað þar dagana 1. til 8. september, eins og lýst er í hinum áfrýjaða dómi.

Samningsgerð málsaðila um þennan flutning var í höndum Þorvalds Jónssonar, skipamiðlara í Reykjavík, sem einnig var stjórnarformaður í félagi áfrýjanda. Útvegaði hann stefnda skipið og hafði einnig milligöngu fyrir áfrýjanda. Var samningsgerðin munnleg, þannig að ekki var gengið frá formlegum farmsamningi, og hafði það gerst áður í skiptum þessara aðila. Áfrýjandi staðfesti viðtöku

farmsins með farmskírteinum, er hann gaf út eftir fyrirsögn farmsendanda og rituð voru á staðlað form með heitinu „Congenbill". Í þeim var getið sölusamnings með tilgreindu númeri milli stefnda og hins pólska kaupanda eða innflytjanda mjölsins. Þorvaldur Jónsson hafði einnig milligöngu um flutning á fiskimjölinu frá SÍS.

Óumdeilt er, að samningsgerðin hafi byggst á GENCON-farmsamningi, þar sem almennir skilmálar eru raktir í II. hluta. Að hinu leytinu var hún miðuð við almennan samning um sölu á fiskimjöli til Póllands (General Contract for Fishmeal), sem stefndi, SÍS og átta aðrir útflytjendur höfðu gert 29. janúar 1988 við pólska fyrirtækið Rybex Company Ltd. á grundvelli gildandi viðskiptasamnings milli Íslands og Póllands. Í 8. gr. þessa almenna samnings voru ítarleg ákvæði um flutning á fiskimjöli með skipum á vegum útflytjendanna, þar sem m.a. var mælt fyrir um lengd legutíma í pólskri losunarhöfn og taxta á gjaldi fyrir aukabiðdaga (demurrage). Átti tímalengdin að miðast við losunarhraða í höfninni, sem tiltekinn var í samningnum. Áfrýjanda var kunnugt um þessi ákvæði, áður en til flutningsins kom, og er aðalefni þeirra óumdeilt í málinu.

Í hinum almenna samningi var ekki fjallað um magn eða verð á því fiskimjöli, sem selja skyldi, heldur var það gert í viðaukum við hann, sem frá var gengið milli kaupandans og hinna einstöku útflytjenda. Hefur stefndi lagt fram slíkan samningsviðauka (Addendum), sem hann og kaupandinn undirrituðu 30. janúar 1988 og tók til afhendingar á mjöli mánuðina febrúar til ágúst það ár. Í þessum viðauka voru engin ákvæði um flutning á vörunni önnur en þau, að ekki væri heimilt að flytja laust mjöl og sekkjað í sömu skipsferð. Af hálfu áfrýjanda er á því byggt, að honum hafi verið ókunnugt um þetta ákvæði og annað efni viðaukans, er hann tók að sér flutninginn. Samkvæmt gögnum málsins átti ákvæðið sér einkum þá skýringu, að sekkjað mjöl var að jafnaði ekki losað á sama stað og laust í pólskum höfnum.

Vegna þessa ákvæðis í viðaukasamningi stefnda við Rybex Company Ltd. var hann ekki einráður um að leyfa flutning á viðbótarfarminum. Hafði samþykkis frá fyrirtækinu við flutningi sekkjaða mjölsins ekki verið aflað, þegar skipið var lestað, enda segir stefndi, að sér hafi þá ekki verið kunnugt um farminn frá SÍS. Eftir lestun bárust boð um það frá fyrirhuguðum kaupendum í Ungverja-

landi, að þeir teldu mjölið ekki standast umsamdar gæðakröfur, og yrði kaupunum hafnað. Leitaði SÍS þá þegar hófanna um sölu á því til annarra, þar á meðal til Rybex Company Ltd. Lyktaði þeim umleitunum með því, að Rybex gaf kost á að kaupa mjölið með þeim skilmálum, að það yrði fellt undir viðaukasamning fyrirtækisins við stefnda og verðlagt eins og þar var á kveðið. Veitti stefndi og samþykki við þeirri tilhögun og tók sinn þátt í endanlegri sölu mjölsins. Umleitanir þessar virðast hafa átt sér stað, meðan m/s Haukur var á leið til Gdansk, en skriflegra gagna nýtur ekki við um gang þeirra.

Hins vegar er niðurstöðum þeirra lýst í fram lögðu telexskeyti frá Rybex, sem sent var til SÍS og stefnda á komudegi skipsins 25. ágúst. Af efni þess má ráða, að fyrirtækið hafi frá öndverðu haft uppi mótbárur vegna hins sekkjaða mjöls í skipinu. Í skeytinu var lýst miklum örðugleikum varðandi viðtöku á mjölinu og það gert að skilyrði fyrir kaupum þess jafnframt fyrrgreindum skilmálum, að fallið yrði frá kröfum um aukabiðdagagjald vegna losunar á skipinu. Þessu skeyti var svarað með telexskeyti frá SÍS til Rybex sama dag, þar sem ekki var vikið að síðastnefndu skilyrði, en lýst yfir samþykki við skilmálum kaupanna og beðið um losun á skipinu. Þakkaði Rybex samþykkið með telexskeyti daginn eftir og staðfesti af sinni hálfu, að unnt yrði að losa skipið með þeim hætti, að lausa mjölið yrði tekið fyrst, eins og raunin varð.

Um aukabiðdagagjald var ekki rætt frekar, meðan ferð skipsins stóð yfir, svo að séð verði af gögnum málsins, en við komu þess til Gdansk hafði áfrýjandi staðfest með skriflegri tilkynningu (Notice of Readiness), að skipið væri tilbúið til losunar. Var hún send frá afgreiðslumanni hans í Gdansk til afgreiðslumanns viðtakanda farmsins að morgni 25. ágúst.

Hinn 19. september 1988 gerði áfrýjandi reikning fyrir því aukabiðdagagjaldi, sem hann taldi á fallið vegna ferðarinnar, og beindi honum til stefnda, sem bar hann undir SÍS og Rybex Company Ltd. Í skeyti 3. nóvember 1988 til SÍS og stefnda svaraði Rybex því til, að það hefði undanskilið sig allri ábyrgð á aukabiðdögum við kaupin á hinu sekkjaða mjöli, sem farið hefðu fram við sérstakar aðstæður. Auk þess hefði töfin á affermingu einkum orðið vegna þess, hvernig mjölið var búlkað, svo og verkfalla í höfninni. Þetta tilkynnti stefndi áfrýjanda í bréfi, þar sem hann vísaði reikningnum frá sér af um-

ræddum sökum. Taldi hann SÍS vera hinn rétta greiðanda að þeim gjöldum, sem til greina gætu komið.

Það hefur þannig frá öndverðu verið meginástæða stefnda fyrir höfnun hans á kröfu áfrýjanda, að ábyrgð hans á aukabiðdögum vegna skipsfarmsins hafi fallið niður vegna þess, að viðtakandi firrti sig ábyrgð. Byggir stefndi á því, að áfrýjandi hafi sjálfur tekið þá áhættu, að svo gæti farið. Í því tilliti vísar hann m.a. til þess, að áfrýjanda hafi verið kunnug nauðsyn þess að fá samþykki viðtakanda við lestun á skipinu með þeim hætti, sem á var hafður.

Í málinu liggur fyrir yfirlýsing þess efnis frá Þorvaldi Jónssyni skipamiðlara, að fiskimjölsflytjendum hér á landi hafi almennt verið kunnugt um það skilyrði í samningi stefnda og Rybex, að ekki mætti lesta saman laust og sekkjað mjöl nema með samþykki kaupanda. Varðandi öflun þess samþykkis skipti og miklu máli, hvernig lestun sé hagað. Garðar Þorsteinsson, forstöðumaður stórflutningadeildar Eimskipafélags Íslands, bar fyrir dómi í héraði, að umrætt skilyrði hefði verið þáttur í samningum, sem félagið gerði við stefnda um flutninga fyrir hann í nóvember 1988. Hins vegar dró hann í efa, að um það hefði þá verið almenn vitneskja, þótt kunnugt væri, að laust og sekkjað mjöl væri oft losað sitt við hvora bryggju. Hér fyrir dómi hefur áfrýjandi lagt fram bréf Magnúsar V. Ármann, forstöðumanns skipamiðlunar Gunnars Guðjónssonar sf., þar sem hann kveðst ekki hafa heyrt getið þeirrar reglu, að ekki mætti flytja laust og sekkjað mjöl í sama skipi, og séu takmarkanir um það fremur á þá leið, að förmunum verði haldið aðskildum með viðeigandi hætti. Áfrýjandi hefur og lagt fram bréf svipaðs efnis frá Má Gunnarssyni, forstöðumanni flutningadeildar Nesskipa hf.

Ósannað er í málinu, að framkvæmdastjóra áfrýjanda hafi verið kunnugt um hið umrædda ákvæði viðaukans, þegar hann gekk til samninga við stefnda. Þorvaldi Jónssyni skipamiðlara var hins vegar kunnugt þetta skilyrði, en hann var trúnaðarmaður beggja aðila. Ljóst varð, eftir að skipið lagði upp til Póllands, að vandi væri á höndum vegna viðbótarfarmsins, þannig að samningur stefnda við kaupanda sinn um ábyrgð á aukabiðdögum gæti verið í húfi. Eins og atvikum var háttað, verður ekki á það fallist, að áfrýjandi hafi mátt telja sér vandann óviðkomandi. Hann hefur ekki sýnt fram á, að framkvæmdastjóri stefnda hafi leyft lestun hins sekkjaða mjöls,

og verður hér að meta ráðstafanir stefnda vegna farmsins á grundvelli þess, að svo hafi ekki verið. Jafnframt verður að miða við það sem staðreynd í málinu, að stefndi hafi samþykkt fyrir sitt leyti að falla frá tilkalli til aukabiðdagagjalds úr hendi Rybex Company Ltd. vegna þeirra samninga, sem á komust um farminn. Hafi hann þá einnig ætlast til þess, að ábyrgð hans á því gagnvart áfrýjanda félli niður. Við þessar aðstæður var áfrýjanda rétt að gefa sérstaklega til kynna, þegar séð varð fram á töf í höfninni, að hann héldi fast við kröfu til aukabiðdagagjalds gagnvart stefnda. Var og tilefni til viðbragða af hálfu áfrýjanda vegna þess, að viðtakandinn hafði gert frágang farmsins að sérstöku umkvörtunarefni.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta þá niðurstöðu hins áfrýjaða dóms, að stefndi eigi að vera sýkn af kröfum áfrýjanda.

Rétt er, að hvor aðili beri kostnað sinn af málinu í héraði, en áfrýjandi greiði stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og mælt er um í dómsorði. Hefur þá ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður um annað en málskostnað.

Málskostnaður í héraði fellur niður.

Áfrýjandi, Skipafélagið Nes hf., greiði stefnda, Andra hf., 140.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 28. desember 1990.

Mál þetta, sem dómtekið var 29. nóvember sl., höfðaði Nes hf., skipafélag, kt. 430374–0289, Hafnarhúsinu við Tryggvagötu, Reykjavík, fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, birtri 7. febrúar 1990, gegn Andra hf., kt. 570267–0199, Bíldshöfða 12, Reykjavík.

Endanlegar dómkröfur stefnanda eru þær að stefnda verði gert að greiða skuld, að fjárhæð kr. 785.329,00 auk [áður tilgreindra vaxta og málskostnaðar].

Stefndi krefst þess aðallega að verða alsýknaður af kröfum stefnanda og stefnandi verði dæmdur til þess að greiða stefnda málskostnað samkvæmt gjaldskrá Lögmannafélags Íslands með dráttarvöxtum frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags, en til vara krefst stefndi að kröfur stefnanda verði lækkaðar verulega og málskostnaður felldur niður.

Málavextir, málsástæður og lagarök.

Stefnandi lýsir málsatvikum með eftirfarandi hætti í stefnu sinni og greinargerð. Hann kveðst hafa tekið að sér að flytja mikið magn af fiskimjöli frá Íslandi til Póllands í ágúst 1988 með skipinu m/s Hauki. Hér hafi verið um að ræða 992,051 tonn af lausu mjöli.

Í sömu ferð hafi stefnandi jafnframt flutt fyrir Samband íslenskra samvinnufélaga um 310 tonn af sekkjuðu mjöli, sem skipa átti upp í Póllandi, en flytja þaðan til Ungverjalands.

Þegar til kom, mun mjölið, sem fara átti til Ungverjalands, ekki hafa staðist gæðakröfur kaupanda og tók stefndi að sér að selja mjölið til innflytjenda í Póllandi.

Skipið kom til Gdansk 25. ágúst 1988 og var þar til 8. september s.á.

Farmur sá, sem hér um ræðir, var 1302,71 tonn alls. Uppskipunin átti að taka 3 daga 6 klst. og 7 mínútur miðað við að 400 tonnum væri skipað upp daglega. Uppskipun hefði átt að byrja 25. ágúst kl. 15.00 og henni vera lokið 30. ágúst, en þá hafði uppskipun ekki hafist. Aukabiðdagar reiknast frá 30. ágúst 1988 kl. 05.07 til miðnættis 8. september og telur stefnandi þá vera 9 daga 18 klst. og 53 mínútur. Aukabiðdagagjald telur stefnandi hafa verið USD 1.800,- á sólarhring og hafi því numið samtals USD 17.616,25, sem á gengi 58,61 samsvari kr. 1.030.737,00.

Við aðalflutning málsins lækkaði stefnandi stefnukröfu sína, þannig að hann krafðist kr. 785.329,00 auk dráttarvaxta eins og áður er getið frá 1. október 1988 til greiðsludags. Í endanlegri dómkröfu tók stefnandi tillit til þess, að Samband íslenskra samvinnufélaga hafði greitt 12. janúar 1990 kr. 521.025,00, sem var hluti aukabiðdagagjaldsins í hlutfalli við það magn mjöls, sem Samband íslenskra samvinnufélaga hafði sent með skipinu, auk vaxta og kostnaðar. Miðað við þann farm, sem stefnandi flutti fyrir stefnda, sem vó 992.071 tonn, og miðað við, að 400 tonnum væri skipað upp daglega, þá telst stefnanda að uppskipunin hefði átt að taka 2 daga 11 klst. og 31 mín. Þar sem farmur stefnda var undir 1000 tonnum leggur stefnandi nú til grundvallar að aukabiðdagagjald skuli vera USD 1.300,- á sólarhring og hafi því numið samtals USD 10.556,10.

Mjölið, sem stefnandi flutti fyrir stefnda, var laust, en mjölið, sem stefnandi hafði tekið að sér að flytja fyrir Samband íslenskra samvinnufélaga, var sekkjað. Losun á mjölinu hófst ekki fyrr en 1. september kl. 14.00. Fyrst var losað laust mjöl, og lauk því verki 6. september kl. 13.34. Sama dag kl. 14.05 hófst losun á sekkjaða mjölinu, og lauk henni hinn 8. september kl. 18.45.

Stefnandi beindi kröfu sinni um greiðslu á aukabiðdagagjöldum allri til stefnda í fyrstu.

Að sögn stefnanda vefengdi stefndi hvorki, að stefnandi ætti rétt til þóknunar vegna aukabiðdaga né heldur vefengdi hann fjárhæðina, sem krafin var. Hins vegar taldi hann, að Samband íslenskra samvinnufélaga ætti að greiða þennan kostnað.

Stefnandi telur málsástæður sínar vera þessar helstar:

Á því er byggt af hálfu stefnanda, að stefndi beri ábyrgð á nefndum aukabiðdagagreiðslum, þar sem stefndi hafi tekið skipið á leigu til flutnings á umræddu fiskimjöli.

Stefnandi segir ekkert „charter party" hafa verið gert um flutning þennan. Hafi sú hefð komist á í þessum flutningum að látið sé við það sitja að gefa út farmskírteini, en aðilar þessara flutninga viðurkenni að ef lagt væri í þá vinnu að gefa út „charter party" í hvert skipti þá myndi það vera gert á venjulegu „GENCON"-eyðublaði með þeim skilmálum og fyrirvörum, sem þar er að finna í „Part II".

Um uppskipunarhraða og fjárhæð aukabiðdagapeninga vísar stefnandi til „Genaral contract for fish meal" varðandi pólskar hafnir, en þar komi fram að hámarksmagn uppskipunar á dag sé 400 tonn og aukabiðdagagjald fyrir farm, sem er undir 1000 tonnum, sé $ 1.300,- á dag.

Stefnandi kveðst vísa til 35. og 36. gr. siglingalaga nr. 34/1985 dómkröfu sinni til stuðnings.

Stefndi lýsir málavöxtum á þá leið, að í ágúst 1988 hafi stefnandi gert farmsamning við stefnda um flutning á allt að 1000 tonnum af lausu fiskimjöli fyrir stefnda frá Íslandi til Gdansk í Póllandi. Í upphafi hafi staðið til að m/s Valur yrði notaður til flutninganna, en síðar hafi stefnandi breytt þeirri ákvörðun og tilkynnt að m/s Haukur væri betur fallið til ferðarinnar. Heildarfarmur stefnda hafi reynst vera 992.071,00 kg. Auk þessa farms hafi stefnandi flutt fyrir Samband íslenskra samvinnufélaga 310 tonn af sekkjuðu fiskimjöli. Viðbótarfarmur þessi hafi verið tekinn án nokkurs samráðs við stefnda og hafi honum verið alls ókunnugt um hann. Stefndi hefði aldrei samþykkt viðbótarfarm þennan, enda bannað samkvæmt samningi stefnda og pólskra fiskimjölskaupenda að hafa bæði laust og sekkjað mjöl í sama skipi, sbr. dskj. nr. 22. Um þennan samning og þessi ákvæði hans var stefnanda kunnugt, enda margoft flutt fyrir stefnda áður. Lestun viðbótarfarmsins var í sama hólfi í skipinu og lausa mjölið. Þannig mun hafa verið lestað að ómögulegt hafi verið að losa lausa mjölið úr skipinu án þess að skemma pokana, auk þess sem öll losun skipsins varð mun tímafrekari. Fiskimjöl þetta hafði Samband íslenskra samvinnufélaga selt til Ungverjalands, en er skipið kom til Póllands kom í ljós að fiskimjölið fullnægði ekki þeim gæðakröfum, er Ungverjar gera, og höfnuðu þeir farminum. Stefn-

andi og Samband íslenskra samvinnufélaga fóru þess á leit við stefnda, að stefndi aðstoðaði við að selja Pólverjum fiskimjölið, enda hafi ekki verið hægt að losa skipið öðruvísi en allt í sömu höfn, vegna þess hvernig lestað hafi verið í það. Stefnda tókst að selja Pólverjum mjölið með því að taka það inn í sölusamning sinn og hafi þannig firrt bæði stefnanda og Samband íslenskra samvinnufélaga verulegum kostnaði. Til þess að unnt hafi verið að losa skipið hafi ekki verið hjá því komist að færa það á annan stað í höfninni og hafi það verið gert 31. ágúst 1988, sbr. dskj. nr. 5, bls. 2. Losun hafi síðan hafist 1. september 1988 og hafi henni verið lokið 8. september s.á.

Sýknukröfu sína byggir stefndi á eftirfarandi málsástæðum og lagarökum:

Í fyrsta lagi sé hann ekki réttur aðili máls þessa. Ljóst sé að stefnandi hafi gert farmsamning við annan aðila, Samband íslenskra samvinnufélaga, sbr. dskj. nr. 20, og rekja megi orsökina til tafa skipsins í Póllandi til þess farmsamnings. Stefnanda beri því að beina kröfum sínum um greiðslu á aukabiðdagagjaldi til þess aðila. Samkvæmt því beri með vísan til 45. gr. laga nr. 85/1936 að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Í öðru lagi stafi töf sú, er varð á því að uppskipun gæti hafist úr m/s Hauki og allur seinagangurinn við losun skipsins, af samningsbroti stefnanda, sem fólst í því að lesta saman laust og sekkjað fiskimjöl. Stefnanda var kunnugt um samning stefnda og pólskra kaupenda á dskj. nr. 22 og þar með kunnugt um það að samkvæmt samningnum var óheimilt að hafa í sama skipi bæði sekkjað og laust mjöl. Þrátt fyrir það tók stefnandi þá áhættu að setja í sama skip fiskimjöl í pokum til Ungverjalands og laust mjöl til Póllands. Á því atferli sínu verði stefnandi sjálfur að bera ábyrgð.

Í þriðja lagi er sýknukrafan byggð á því að töfina megi að hluta til rekja til þess að sekkjaða mjölið hafi ekki staðist gæðakröfur ungversku kaupendanna, en á því beri stefndi enga ábyrgð.

Í fjórða lagi er sýknukrafan á því reist að með svarskeyti sínu á dskj. nr. 24, sbr. dskj. nr. 23, hafi Samband íslenskra samvinnufélaga tekið að sér að greiða allan kostnað vegna tafa á losun m/s Hauks.

Þá mótmælir stefndi útreikningi aukabiðdagagjaldsins. Stefndi hafi aldrei sent tilkynningu þá, „notice of readiness“, sem sé tekin fram í 6. gr., c-lið, „Gencon“-farmsamningsins, að senda skuli til stefnda. Því hafi biðdagar aldrei byrjað að líða og því eigi stefnandi engan rétt til þóknunar fyrir aukabiðdaga.

Fyrir dómi rökstuddi stefndi varakröfu sína með eftirfarandi hætti: Við útreikning á aukabiðdagagjaldi verði að miða við taxtann fyrir „cargo und-

er 1000 tns, USD 1300 pr. day", enda hafi farmur stefnda verið undir 1000 tonnum, en ekki verið 1301 tonn eins og stefnandi fullyrði í stefnu. Þá verði að taka tillit til þess að lengri tíma tók að losa skipið vegna þess að stefnandi lestaði saman laust og sekkjað mjöl og af þeirri ástæðu ekki unnt að miða við hámarksafköst við losun skipsins, 400 tonn á dag, eins og stefnandi geri í stefnu. Einnig verði að taka tillit til verkfalla, sem hafi verið í Póllandi á þessum tíma, sbr. dskj. nr. 27. Af hálfu stefnda kom fram fyrir dómi að miðað við farmhluta hvors aðila um sig bar stefnda ekki að svara fyrir nema 76% aukabiðdagagjaldsins, eða 783.360,- krónum (992:1302). Sé miðað við 200 tonna afköst á dag, lækki hlutur stefnda um helming, og nemi fjárhæðin krónum 391.680,00, og sé miðað við gjald fyrir allt að 1000 tonna farm, þá lækki sú fjárhæð í hlutfallinu 13/18 og nemi krónum 282.880.

Niðurstaða.

Pálmi Þór Pálsson, framkvæmdastjóri skipafélagsins Ness hf., og Haraldur Haraldsson, framkvæmdastjóri Andra hf., gáfu aðilaskýrslur fyrir dómi. Garðar Þorsteinsson, forstöðumaður stórflutningadeildar Eimskips, og Ragnar Sigurjónsson, sölustjóri hjá sjávarafurðadeild Sambands íslenskra samvinnufélaga, gáfu vitnaskýrslur fyrir dómi.

Af hálfu stefnanda er byggt á þeirri málsástæðu að stefndi beri ábyrgð á aukabiðdagagreiðslum, þar sem hann hafi tekið skipið á leigu til flutnings á umræddu fiskimjöli.

Fyrir dómi skýrði forsvarsmaður stefnda frá því, að hann hefði tekið skipið m/s Val á leigu. Síðar hafi stefnandi tilkynnt stefnda að hann myndi senda m/s Hauk í þessa ferð og hafi stefndi ekki gert neinar athugasemdir við þessa ákvörðun stefnanda. Aðspurður fyrir dómi lýsti forsvarsmaður stefnda því yfir, að hann liti svo á að hann hefði tekið allt skipið á leigu.

Ekki er ágreiningur um það milli málsaðila, að Þorvaldur Jónsson skipamiðlari hafði milligöngu um farmsamning þann sem mál þetta varðar. Við yfirheyrslur hér fyrir dómi kom fram, að Þorvaldur Jónsson gegnir starfi stjórnarformanns í stjórn hjá stefnanda. Á dómskjali nr. 30 er yfirlýsing rituð af Þorvaldi Jónssyni, þar sem skýrt er frá því að öllum mjölflytjendum hér á landi (skipafélögum) sé kunnugt um inntak samnings milli Andra hf. og Rybex Ltd. í Póllandi, en samkvæmt nefndum samningi er óheimilt að lesta saman laust og sekkjað mjöl.

Með hliðsjón af því, sem hér að ofan segir, verður að telja, að stefnanda hafi mátt vera kunnugt um ákvæði samnings milli Rybex Ltd. og Andra hf., sbr. dskj. nr. 22, þar sem segir að óheimilt sé að lesta í sama skip laust og sekkjað mjöl.

Þar sem á því er byggt af hálfu stefnanda að stefndi hafi tekið skipið á leigu, var stefnanda þegar af þeirri ástæðu óheimilt samkvæmt 24. gr. siglingalaga nr. 34/1985 að flytja með því skipi vöru fyrir aðra en farmsamningshafa.

Enginn farmsamningur var gerður milli stefnanda og stefnda, en málsaðilar eru sammála um það að ef það hefði verið gert, þá hefði ákvæði II. kafla „Gencon"-farmsamningsins gilt um farmsamning málsaðila.

Ekki verður séð að skipstjórinn á m/s Hauki hafi gert nokkra fyrirvara hvorki gagnvart vörumóttakanda né vörusendanda við afhendingu vörunnar, þegar aukabiðdagar tóku að líða til þess að tryggja greiðslu á aukabiðdögum með því að beita haldsrétti í farminum samkvæmt heimild í 8. gr. i.f. í II. kafla „Gencon"-farmsamningsins, þar til að greiðsla væri tryggð.

Á dómskjali nr. 8, „statement of facts", kemur fram, að skipið liggur í lægi frá því kl. 06.00 að morgni 25. ágúst 1988 til kl. 20.15 að kvöldi 31. ágúst s. m. Ekki verður séð að skipstjórinn hafi gert nokkra fyrirvara eða athugasemdir vegna þessarar biðar. Þá lítur dómurinn svo á, að stefnandi hafi ekki heldur getað upplýst hér fyrir dómi, hverjar voru orsakir þess, að skipið lagðist ekki að bryggju fyrr.

Að lokum telur dómurinn að stefnanda hafi ekki tekist að sanna að tafir þær, sem urðu við affermingu skipsins í Póllandi, verði raktar til aðgerða eða aðgerðaleysis stefnda.

Niðurstaðan er því sú, að sýkna ber stefnda af öllum köfum stefnanda.

Samkvæmt þessum úrslitum ber að dæma stefnanda til að greiða stefnda málskostnað, sem telst hæfilega ákveðinn kr. 153.000,00. Tildæmdur málskostnaður skal bera dráttarvexti samkvæmt III. kafla laga nr. 25/1987 að liðnum 15 dögum frá dómsuppsögu. Áfallnir dráttarvextir leggjast við höfuðstól á 12 mánaða fresti, í fyrsta sinn 12 mánuðum eftir upphafsdag vaxta.

Dómsuppkvaðning hefur dregist vegna embættisanna dómarans.

Ólöf Pétursdóttir, settur borgardómari, kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, Andri hf., skal sýkn af öllum kröfum stefnanda, Ness hf. Stefnandi greiði stefnda kr. 153.000,- í málskostnað. Málskostnaður skal bera dráttarvexti samkvæmt III. kafla laga nr. 25/1987 að liðnum 15 dögum frá dómsuppkvaðningu.

Höfuðstólsfæra má vexti á tildæmdan málskostnað á 12 mánaða fresti, í fyrsta sinn 12 mánuðum eftir upphafsdag vaxta samkvæmt 12. gr. vaxtalaga nr. 25/1987.